

เหตุการณ์ทางการเมือง และการตุ้บการ เมืองในช่วงรัฐบาล
นายอานันท์ ปันยารชุน (2 มีนาคม 2534 - 22 มีนาคม 2535)

ความนำ

ภายหลังการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ที่นำโดย พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พร้อมด้วยผู้บัญชาการเหล่าทัพ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 นับจากนั้นอีก 12 วัน ก็มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ โดยมี นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน จึงจัดได้ว่าเป็นรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

หลังจากจัดตั้งรัฐบาลเสร็จแล้ว ก็มีการจัดตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้น เพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2524 และรัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นในวันที่ 22 มีนาคม 2535 เมื่อมีการเลือกตั้ง รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน จึงหมดวาระลง รวมระยะเวลาบริหารประเทศทั้งสิ้น ประมาณ 1 ปี

ในบทที่ 4 จะกล่าวถึงเหตุการณ์ทางการเมือง และการตุ้บการ เมืองในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน (2 มีนาคม 2534 - 22 มีนาคม 2535) โดยจะแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรกจะกล่าวถึง เหตุการณ์ทางการเมืองในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน และตอนที่สองจะกล่าวถึงการตุ้บการ เมืองในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน

เหตุการณ์ทางการเมือง

การยึดอำนาจการปกครองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 เวลา 11.30 น. ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ กับผู้นำทหารก็สิ้นสุดลง เมื่อคณะทหารนำโดย พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผบ.สส., พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผบ.ทบ., พล.ร.อ.ประพัฒน์ กฤษณจันทร์ ผบ.ทร., พล.อ.อ.เกษตร์ โรจนนิล ผบ.ทอ., พล.ต.อ.สวัสดี อมรวิวัฒน์ อ.ตร., พล.อ.อิสระพงศ์ หนุ่บักดี

รอง ผบ.ทบ. ทั้งหมดในนาม "คณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ" (รชช.) ได้ใช้กำลังเข้ายึดอำนาจการปกครองได้สำเร็จ

สำหรับ พล.อ.ชาติชาย อดีตนายกรัฐมนตรียุคหน่วยคอมมานโดของ รชช. จับตัวบนเครื่องบิน ซี.130 ของกองทัพอากาศ พร้อมคณะซึ่งประกอบด้วย พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก, นายอนันต์ อนันตกุล และที่ปรึกษากองทัพอากาศ รวมทั้งผู้ติดตามจำนวนหนึ่ง ในก่อนเที่ยงวันเดียวกัน ก่อนที่อดีตนายกรัฐมนตรีจะนำคณะบินไปเชียงใหม่ เพื่อเข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณของ พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก เนื่องจากได้รับโปรดเกล้า ฯ ตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม โดยคณะของอดีตนายกรัฐมนตรีถูกควบคุมตัวไว้ที่บ้านพักใกล้หอประชุมกานตรัตน์ บน.6 ตอนเมือง

เหตุผลหลัก 5 ประการที่ รชช. ใช้เป็นเงื่อนไขในการยึดอำนาจครั้งนี้ คือ 1.รัฐบาล พล.อ.ชาติชาย เต็มไปด้วยการคอร์รัปชัน 2. ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำ 3. รัฐบาลเป็นเผด็จการรัฐสภา 4. รัฐบาลทำลายสถาบันทางทหารก่อให้เกิดความแตกแยก 5. รัฐบาลพยายามบิดเบือนคดีลอบสังหารล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ คณะ รชช. ได้ประกาศ "กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร" ห้ามมิให้ชุมนุมทางการเมืองเกินกว่า 5 คน

การตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง

ตามประกาศของคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) ฉบับที่ 26 เรื่องอายัดและห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน โดยได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบทรัพย์สินของอดีตนายกรัฐมนตรีหรือนักการเมืองที่มีพฤติการณ์ว่า อาจจะมีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติ ผิดวิสัยของผู้ประกอบอาชีพสุจริตจะพึงมีพึงได้ หรือที่เรียกกันว่า "คอร์รัปชัน"

คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินประกอบด้วย

1. พล.เอกสิทธิ	จิรโรจน์	ประธานกรรมการ
2. นายสุธี	อากาศฤกษ์	รองประธานกรรมการ
3. นายมงคล	เปาอินทร์	กรรมการ
4. นายไพศาล	กฤษณวิสัย	กรรมการ
5. นายสุชาติ	ไตรประสิทธิ์	กรรมการ
6. พลตำรวจโทโรจน์	เปาอินทร์	กรรมการ
7. นายชัยเชต	สุนทรพิพิธ	กรรมการ

จุดสำคัญเหมือนว่าจะอยู่ที่ การให้อำนาจของคณะกรรมการดังกล่าวประกาศรายชื่อนักการเมืองที่มีพฤติการณ์ที่สื่อว่าร้ายวญพิศปกติให้สาธารณชนทราบ นอกจากนั้น ยังมีอำนาจออกคำสั่งอายัดและห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินทั้งปวงของบุคคลดังกล่าว อีกทั้งในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะฟ้องร้องหรือดำเนินคดีแพ่งหรืออาญาใด ๆ มิได้

ส่วนทางธนาคารแห่งประเทศไทย ก็ให้ความร่วมมือตามประกาศของ รสช. ฉบับที่ 26 ด้วยการมีคำสั่งให้สถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ทั้งในประเทศและสาขาธนาคารต่างประเทศ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนเครดิตฟองซิเอร์ ส่งข้อมูลเงินฝาก บัญชีเงินฝาก เงินโอน และบัญชีการซื้อขายหลักทรัพย์ของผู้ที่อยู่ในข่ายต้องสงสัยว่าจะต้องถูกตรวจสอบทรัพย์สิน

การดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง (คตส.) โดยมี พล.อ.สิทธิ จิตรโรจน์ เป็นประธานคณะกรรมการได้ตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง และประกาศรายชื่ออดีตรัฐมนตรี จำนวน 25 คน ที่ตรวจพบว่ามีทรัพย์สินที่มาโดยมิชอบ เช่น นายประมวล สภาวสุ, พล.ต.อ.ประमाण อติเรกสาร, นายบรรหาร ศิลปอาชา, ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง, พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่ง นายวีรพงษ์ รามางกูร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้เปิดเผยว่า กรณีนักการเมืองบางคนได้รับประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการสัมปะทานหรือโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ เช่น ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, โครงการรถไฟฟ้า ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมืองพบว่า มีทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่มีที่มาประมาณหนึ่งหมื่นล้านบาท และหากว่าไม่สามารถนำหลักฐานมาแสดงได้ ทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องตกเป็นของแผ่นดิน

การสอบสวนของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง ได้ดำเนินการตามขั้นตอนจนกระทั่งประกาศรายชื่อนักการเมืองที่ไม่สามารถนำหลักฐานมาแสดงหรือชี้แจงต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง ในการได้มาซึ่งทรัพย์สินระหว่างดำรงตำแหน่งทางการเมือง จำนวน 13 คน ซึ่งเข้าข่ายเป็นผู้ร้ายพิศปกติ และได้มีการกำหนดเวลาให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมืองดำเนินการขั้นตอนที่ 3 ให้เสร็จสิ้นภายใน เดือนตุลาคม 2534 เพื่อจะได้ประกาศยึดทรัพย์สินผู้ร้ายพิศปกติ เพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดิน ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งว่าต้องไม่เป็นผู้ถูกคำสั่งยึดทรัพย์สินโดยศาล หรือคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง จึงทำให้ผู้ที่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดทรัพย์สิน เรียกร้องให้รัฐบาลออกกฎหมายโอนอำนาจการพิจารณาของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง ไปสู่การพิจารณาชั้นศาล โดยอ้างกฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกา ว่าคำสั่งของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง (คตส.) อาจเป็นโมฆะ และอาจถูกฟ้องร้องได้ภายหลัง

สำหรับขั้นตอนการทำงานที่ 3 คือ เมื่ออนุกรรมการ ฯ เสนอรายงานต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักรการเมือง ภายในกำหนดวันที่ 15 ตุลาคม 2534 คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักรการเมืองจะพิจารณาวินิจฉัยตามรายงาน แล้วแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพื่อมาชี้แจงในประเด็นที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักรการเมืองสงสัย ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาจะต้องแสดงหลักฐานภายใน 15 วัน ต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักรการเมือง เพื่อพิจารณาว่าหลักฐานต่าง ๆ นั้น ถ้ารับฟังไม่ได้ก็จะดำเนินการประกาศยึดทรัพย์เพื่อกักเงินของแผ่นดินต่อไป

ต่อมาวันที่ 24 ตุลาคม 2534 ฝ่ายรัฐบาลและคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ประชุมร่วมกัน ณ อาคาร 608 สนามเสือป่า หัวข้อในการประชุมเกี่ยวกับเรื่องการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 ข้อ 6 โดยมีข้อสรุปให้โอนอำนาจการวินิจฉัยยึดทรัพย์แก่ศาลยุติธรรม เพื่อเป็นหลักประกันความชอบธรรมให้กับผู้ถูกอายัดทรัพย์ โดยให้เหตุผลว่าคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักรการเมืองเป็นผู้ที่ทำการสอบสวน หากให้ดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยการยึดทรัพย์ด้วย อาจทำให้ผู้ถูกยึดทรัพย์ไม่ได้รับความเป็นธรรม

สำหรับสาระสำคัญของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 ให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักรการเมือง วินิจฉัยว่าบุคคลใดร่ำรวยผิดปกติเท่านั้น จากนั้นให้ผู้ถูกวินิจฉัยยื่นอุทธรณ์ต่อศาลแพ่ง ภายใน 60 วัน

การแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

วันที่ 15 มีนาคม 2534 คณะ รสช. ได้แต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รวมทั้งหมด 292 คน ในจำนวนนี้มีทหารจากสามเหล่าทัพกว่า 150 คน ในขณะที่อดีต ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎรชุดที่แล้วได้รับการแต่งตั้งเข้ามาเพียง 10 คนเท่านั้น คือ 1. พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร 2. นายนิพนธ์ นาครทรรพ 3. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ 4. ร.ต.บุญยงค์ วัฒนพงษ์ 5. ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธ์ 6. นายปภิต พัฒนกุล 7. นายพินิจ จันทรสุรินทร์ 8. นายสุขุม เลาว์ณศิริ 9. นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ 10 นายอุดมศักดิ์ อุษชิน

เมื่อแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสร็จแล้ว สิ่งสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องทำต่อไปคือ ต้องตั้ง "คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ" เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ให้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แล้วนำร่างดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติต่อไป

สำหรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่จะร่างขึ้นมาใช้บังคับนั้น สาระสำคัญที่เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์จนเกิดเป็นสถานการณ์ของความแปลกแยกทางความคิดในขณะนี้คือ ประเด็นการ "แยกอำนาจ" นิติบัญญัติออกจากอำนาจบริหาร นั้นหมายถึงว่า ต่อไป ส.ส. จะเป็นรัฐมนตรีไม่ได้ (ภายหลังได้ประนีประนอม โดยฝ่ายทหารยอมรับในกรณี ส.ส. ที่จะมาเป็นรัฐมนตรีจะต้องลาออกจาก ส.ส. และไม่ต้องเลือกตั้งซ่อม แต่เลื่อนคนที่ได้คะแนนรองลงไปขึ้นมาเป็น ส.ส. แทน)

และอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งถือว่าเกี่ยวเนื่องกัน คือ การเปลี่ยนระบบเลือกตั้งใหม่ ให้เป็นแบบหนึ่งคนหนึ่งเสียง (one man one vote) โดยรูปแบบวิธีการปลีกย่อยจะต้องพิจารณากันอีกทีว่าจะจะเป็นแบบแบ่งเป็นเขตย่อยเลือกได้เขตละคน, หรือเป็นเขตใหญ่ แต่ละพรรคส่งผู้สมัครได้ตามจำนวนที่กำหนด แต่เลือกได้เบอร์เดียว หรือที่เรียกว่า "รวมเขตรวมเบอร์" เช่น เขตเลือกตั้งหนึ่งมี ส.ส. ได้ 3 คน แต่ไม่เลือกแบบเรียงเบอร์เหมือนเมื่อก่อน แต่จะกาเพียง 1 เบอร์ แต่ได้ผู้แทนราษฎรทั้ง 3 คนและพรรคเดียวจะเป็นพวงเล็กหรือพวงใหญ่ก็ตาม แต่ฝ่ายผู้นำทหารมีความเห็นในประเด็นการเลือกตั้งแบบหนึ่งคนหนึ่งเสียง (one man one vote) ก็คือข้ออ้างที่ว่า ประชาชนทั่วประเทศมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน คือ 1 คน 1 เสียง เท่ากันหมดทุกคน

การแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ภายหลังจากที่ประชุมได้พิจารณาคำแถลงนโยบายของรัฐบาลแล้ว ได้มีการแต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 20 คน ประกอบด้วยนักวิชาการและอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยมีรัฐมนตรีร่วมเพียงคนเดียว คือ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รองนายกรัฐมนตรี สำหรับรายชื่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ จำนวน 20 คน คือ

1. นายมีชัย ฤชุพันธุ์ เคยเป็นนักกฎหมายของรัฐบาลมาหลายสมัย
2. นายสมภาพ โทตระกิตย์ สมาชิกสภานิติบัญญัติ ฯ เคยร่วมร่างรัฐธรรมนูญมาหลายครั้ง
3. พล.ท. สมิง ไตลิ่งคะ อดีตเจ้ากรมพระธรรมนูญ
4. คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันท์ สมาชิกสภานิติบัญญัติ ฯ เป็นนักกฎหมายและเชี่ยวชาญกระบวนการร่างกฎหมายอีกคนหนึ่ง
5. นายโกเมน ภัทรภิรมย์ อดีตอธิบดีกรมอัยการ
6. นายประเสริฐ นาสกุล เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

7. นายทักษพล เจียมวิจิตร เจ้าหน้าที่สำนักงานกฤษฎีกา
8. นายยุวรัตน์ กมลเวช ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี และอดีตรองอธิบดีกรมการปกครอง เป็นนักกฎหมายเลือกตั้ง เคยเป็นแม่กองจัดการเลือกตั้งใหม่มาหลายครั้ง
9. นายไพศาล กุมาลย์วิสัย กรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน อดีตรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย การเมืองการปกครองอีกคนหนึ่ง
10. นายอรุณ ภาณุพงศ์ อดีตรองปลัดกระทรวงต่างประเทศ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
11. นายวิษณุ เครืองาม รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นอาจารย์กฎหมายที่มีชื่อเสียงสมัย พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก ดำรงตำแหน่ง ผบ.ทบ. และ ผบ.สส. แม้จะเป็นอาจารย์กฎหมาย แต่ก็เข้ามาทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก
12. นายทินพันธ์ นาคะตะ อาจารย์พิเศษจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) อดีตที่ปรึกษารัฐบาล พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์
13. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์ เสรีธรรม อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นนักเศรษฐศาสตร์ เคยมีบทความและบทวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจการเมือง
14. นายลิขิต ธีรเวดิน อาจารย์รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นบุคคลที่เคยเสนอแนวคิดชัดเจน ทั้งการอภิปรายทางวิชาการ หรือเสนอบทความผ่านสื่อมวลชน ในลักษณะต่อต้านเผด็จการมาตลอด
15. นายสุจิต บุญบงการ อาจารย์รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีแนวคิดค่อนข้างชัดเจน เคยทำวิจัยที่พูดถึงบทบาททหารอย่างตรงไปตรงมาว่าเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองอย่างไร
16. นายชาติรี เมืองนาโพธิ์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์
17. นายสมศักดิ์ ชูโต อดีตรองอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
18. นายอดุลย์ วิเชียรเจริญ อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะจบการศึกษาด้านนี้มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา

19. นายสวัสดิ์ คำประกอบ อดีต ส.ส. อาวุโสของนครสวรรค์ พรรค เอกภาพ

20. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ อดีต ส.ส. นครราชสีมา พรรคปวงชนชาวไทย

กรรมวิธีการร่างรัฐธรรมนูญ จะมีการประชุมลับแต่ละ 1 ครั้ง การประชุมครั้งแรก ในวันที่ 8 เมษายน 2534 ซึ่งจะกำหนดรูปแบบของร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และในเรื่องนี้ สภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จตามกำหนด เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2534

การร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ใช้วิธีการหยิบยกรัฐธรรมนูญ บางฉบับมาเป็นแนวทาง มิใช่กำหนดโครงสร้างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ทั้งฉบับ ส่วนการร่างรัฐธรรมนูญของกรรมการมีการแถลงให้สื่อมวลชนได้รับทราบเป็นระยะ ๆ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการบริหารประเทศหรือใช้บังคับ รัฐธรรมนูญจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลถึงความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง การที่มีการแถลงข่าวให้สื่อมวลชนทราบย่อมเกิดประโยชน์ในการที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นสนับสนุน หรือคัดค้าน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ทราบถึงความต้องการ เพื่อจะได้แก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในทางที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ แถลงถึงการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2534 โดยมีทั้งหมด 230 มาตรา มีเนื้อหาที่เปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. เปลี่ยนชื่อผู้ตรวจการสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ตรวจการของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาสอบสวน แต่ไม่มีสิทธิชี้ขาด, สามารถตรวจสอบหน่วยงานทั้งของรัฐ ท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ทำผิดกฎหมาย และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน การตรวจสอบผู้ตรวจการของสภาผู้แทนราษฎร จะใช้วิธีที่ผู้ตรวจการสภาผู้แทนราษฎรจะต้องทำรายงานเสนอรัฐสภา ในเดือนมีนาคมของทุกปี

2. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเสนอได้โดยคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ ส.ส. กับวุฒิสภาร่วมกันจำนวน 1 ใน 3 ของทั้งหมด กรณี ส.ส. เสนอต้องผ่านความเห็นชอบจากพรรคก่อน

3. บทเฉพาะกาลที่ให้คงไว้ซึ่งอำนาจตามมาตรา 18-24 และ 27 ของธรรมนูญการปกครองเอาไว้ ว่าด้วยอำนาจสภา รสช. ยังคงแต่งตั้งและถอดถอนนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะมาตรา 27 ให้อำนาจสิทธิขาดแก่ประธานสภา รสช. กับนายกรัฐมนตรีในการกระทำใด ๆ โดย

ชอบตามกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญให้เหตุผลการคงอำนาจสภา รสช. ไว้ เพื่อป้องกันและระงับ เหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากก่อน เปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร

การพิจารณาเรื่องบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2534 นั้น รัฐบาลและ รสช. จะยังคงไว้ซึ่งอำนาจตามมาตรา 27 แห่งธรรมนูญการปกครองจนกว่าจะมีการ เลือกตั้งหรือ จนกว่าจะคืนอำนาจ ให้กับรัฐบาลชุดใหม่เป็นผู้สานต่อ ในทางการเมืองและการปกครองต่อไป ซึ่ง เหตุผลของการคงอำนาจ รสช. ไว้นั้นก็เพื่อป้องกันการเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน ซึ่ง ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่า ร่างรัฐธรรมนูญเป็นการดำเนินการ เพื่อสานต่ออำนาจทางการเมือง ของ รสช. ซึ่งจะนำร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2534 สู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 26-27 สิงหาคม 2534 ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว กำหนดให้มี 2 สภา ๓ คือ วุฒิสภา ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 270 คน ซึ่งมาจากการสรรหาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ มีกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และมีการจับสลากออกในชุดแรกจำนวน 135 คน เมื่อครบระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 3 ปี และสามารถขอเปิดอภิปรายทั่วไปได้ โดยจะต้อง ใช้เสียงของสมาชิกจำนวน 1 ใน 3 ของวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีได้ชี้แจงถึงการบริหารงาน แต่จะไม่สามารถลงมติเหมือนกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้

"คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ" ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 9 คน โดยเป็นผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อ จากสภาผู้แทนราษฎร 2 คน ช่วงแรกให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอแทน จากวุฒิสภา 2 คน (ช่วงแรกให้สภา รสช. เสนอแทน) จากรัฐบาล 2 คน และจากกรรมการตุลาการ 2 คน ซึ่งบุคคลทั้ง 8 นี้จะประชุมหารือเพื่อคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญอีก 1 คน โดยมีการกำหนดคุณสมบัติและหน้าที่ของกรรมการรัฐธรรมนูญหรือประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญไว้

สำหรับในขั้นแปรรูปคดีในวาระที่ 2 ของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ให้ใช้เสียงข้างมากของที่ ประชุมเป็นหลัก หลังจากผ่านวาระที่ 2 แล้ว การพิจารณาในวาระที่ 3 ให้กระทำภายใน 15 วัน หลังการพิจารณาในวาระ 2 เสร็จสิ้นลง

ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ในวาระที่ 2 นั้น ได้พิจารณาสาระสำคัญของร่าง รัฐธรรมนูญ ซึ่งในที่สุดคณะกรรมการมีมติให้ตัดเรื่อง คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ และ ผู้ตรวจ การรัฐสภา ออกไป คงไว้ซึ่งสาระสำคัญหลัก คือ วิธีการเลือกตั้ง เป็นแบบ รวมเขตเบอร์เดียว, คุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้งซึ่งให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าร้ายผิดปกตติลงสมัครรับเลือกตั้งได้ , ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ฯลฯ ซึ่งหลังจากนั้นก็ให้นำร่างรัฐธรรมนูญเข้าสู่การ พิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวาระที่ 2 และ วาระที่ 3 เพื่อให้ความเห็นชอบ และนำขึ้น ทูลเกล้าฯถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 ต่อไป

การตุณการ เมือง

การศึกษาการตุณการ เมือง ในช่วงรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน จะศึกษาลักษณะเดียวกับในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ คือ จะแยกศึกษาเป็น 2 ตาราง กล่าวคือ

ตารางที่ 4.1 ศึกษาภาพรวมของการตุณการ เมือง ในช่วงรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน โดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ คือ ประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ตารางที่ 4.2 ศึกษาการตุณการ เมือง ในช่วงรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน โดยที่จะศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเท่านั้น และจะแบ่งประเด็นย่อยเป็น 5 ประเด็น คือ นักการเมือง คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี ผู้นำทหาร และอื่น ๆ

ส่วนวิธีการศึกษา จะใช้วิธีเดียวกับการศึกษาในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ (บทที่ 3) คือ ใช้วิธีนับคะแนน และในตารางที่ 4.1 หากการตุณมีเนื้อหาครอบคลุมหลายประเด็น ก็จะนับทุกประเด็น ส่วนตารางที่ 4.2 จะใช้วิธีเดียวกับตารางที่ 3.2 คือ จะนำประเด็นที่เป็นความหมายหลักของภาพ เพียงประเด็นเดียว

การพิจารณาเนื้อหาการตุณก็เช่นเดียวกับการศึกษาในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ คือ การพิจารณาการตุณของ ประยูร จรรย์วงศ์ จะพิจารณาจากภาพการตุณเป็นหลัก เพราะภาพการตุณกับเนื้อหาการตุณมีความสอดคล้องกัน ส่วนการพิจารณาการตุณของ ชัย ราชวัตร จะพิจารณาเนื้อหาของการตุณเป็นหลัก โดยศึกษาจากคำพูดของตัวละครในเรื่อง เช่น ผู้ใหญ่มา กับไอ้จ้อย เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.1 การรื้อถอนการเมืองในช่วงรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 22 มี.ค. 2535)

ช่วงเวลา	การ เมือง		เศรษฐกิจ		สังคม		ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	
	ประยุร	ชัย	ประยุร	ชัย	ประยุร	ชัย	ประยุร	ชัย
มี.ค. 2534	17	25	1	2	11	13	-	3
เม.ย. - มิ.ย. 2534	44	42	1	11	23	63	10	12
ก.ค. - ก.ย. 2534	41	51	9	16	33	70	5	13
ต.ค. - ธ.ค. 2534	50	53	8	8	25	62	4	9
ม.ค. - มี.ค. 2535	51	70	5	14	22	28	2	-
รวม	203	241	24	51	114	236	21	37

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 การคุ้มครองเมืองเฉพาะประเด็นทางการเมือง ในช่วงรัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน (2 มี.ค. 2534 - 22 มี.ค. 2535)

ช่วงเวลา	ประเด็น		นักการเมือง		คณะรัฐมนตรี		นายกรัฐมนตรี		ผู้นำทหาร		อื่นๆ	
	ประยุร	ชัย	ประยุร	ชัย	ประยุร	ชัย	ประยุร	ชัย	ประยุร	ชัย	ประยุร	ชัย
มี.ค. 2534	6	9	-	1	3	2	4	6	4	7		
เม.ย. - มิ.ย. 2534	11	17	5	2	9	6	16	8	3	9		
ก.ค. - ก.ย. 2534	13	24	5	1	7	2	13	14	3	10		
ต.ค. - ธ.ค. 2534	14	25	5	-	9	4	15	15	7	9		
ม.ค. - มี.ค. 2535	14	23	6	-	8	1	14	7	9	39		
รวม	58	98	21	4	36	15	62	50	26	74		

หมายเหตุ 1. ช่องอื่น ๆ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องการเมือง แต่ไม่นับเป็นเรื่อง นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี นักการเมือง ผู้นำทหาร เพราะเนื้อหาไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

2. ผู้นำทหาร หมายความรวมถึง กรณีที่ พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ และคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คตส.) ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เป็นผู้แต่งตั้งให้ดำเนินการในเรื่องอายัดทรัพย์สิน และตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง ที่ทุจริตคอร์รัปชัน อันเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งในการเข้ายึดอำนาจรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ถือได้ว่าเป็นบทบาทของผู้นำทหาร

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ทั้งการคุ้มครองของ ประยุร จรรยาวงศ์ และการคุ้มครองของ ชัยราชวัตร ต่างก็ให้ความสำคัญกับประเด็นทางการเมืองมากที่สุด และประเด็นทางสังคมเป็นอันดับรองลงมาเช่นเดียวกับในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ กล่าวคือ :

1. ภาพการ์ตูนของ ประยูร จรรย์าวงค์
 - ประเด็นทางการเมือง 203 ภาพ
 - ประเด็นทางสังคม 114 ภาพ
 - ประเด็นทางเศรษฐกิจ 24 ภาพ
 - ประเด็นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 21 ภาพ
2. ภาพการ์ตูนของ ชัย ราชวัตร
 - ประเด็นทางการเมือง 241 ภาพ
 - ประเด็นทางสังคม 236 ภาพ
 - ประเด็นทางเศรษฐกิจ 51 ภาพ
 - ประเด็นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 37 ภาพ

เป็นที่น่าสังเกตว่า การ์ตูนของ ประยูร จรรย์าวงค์ และชัย ราชวัตร ทั้งในช่วงรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ และรัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน นั้น ต่างก็ให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกัน คือ ให้ความสำคัญกับประเด็นทางการเมืองมากที่สุด และประเด็นอื่น ๆ เป็นอันดับรองลงไป เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย คือ

1. ประเด็นทางการเมือง
2. ประเด็นทางสังคม
3. ประเด็นทางเศรษฐกิจ
4. ประเด็นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

และจากตารางที่ 4.2 พบว่า เฉพาะประเด็นทางการเมืองนั้น ประยูร จรรย์าวงค์ ให้ความสำคัญกับเรื่องของผู้นำทหารมากที่สุด โดยจะเปรียบเทียบจำนวนภาพ ดังนี้ :

- เรื่องเกี่ยวกับผู้นำทหาร 62 ภาพ
- เรื่องเกี่ยวกับนักการเมือง 58 ภาพ
- เรื่องเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี 36 ภาพ
- เรื่องเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี 21 ภาพ
- อื่น ๆ 26 ภาพ

ส่วนการ์ตูนของชัย ราชวัตร ให้ความสำคัญกับเรื่องของนักการเมืองมากที่สุด โดยจะเปรียบเทียบจำนวนภาพ ดังนี้ :

- เรื่องเกี่ยวกับนักการเมือง	98 ภาพ
- เรื่องเกี่ยวกับผู้นำทหาร	50 ภาพ
- เรื่องเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี	15 ภาพ
- เรื่องเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี	4 ภาพ
- อื่น ๆ	74 ภาพ

สรุป

จากการศึกษาเหตุการณ์ทางการเมือง และการชุมนุมการเมือง ในช่วงรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน พบว่า การชุมนุมการเมืองมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ความถี่ของการชุมนุมการเมืองประเภทต่าง ๆ ในตารางที่ 4.1 มีความสอดคล้องกับตารางที่ 3.1 คือ ความถี่ของการชุมนุมการเมืองที่เป็นประเด็นทางการเมืองจะมีความถี่สูงกว่าการชุมนุมการเมืองในประเด็นอื่น ๆ และช่วงที่มีเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ ความถี่ของการชุมนุมการเมืองก็ยิ่งสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น ช่วงเดือน ม.ค.- มี.ค. 2535 เป็นช่วงที่ใกล้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความถี่ของการชุมนุมการเมืองที่เป็นประเด็นทางการเมืองของประยูร จรรย์ยาวงค์ มีถึง 51 ภาพ และของ ชัย ราชวัตร มีถึง 70 ภาพ ในขณะที่ความถี่ของการชุมนุมการเมืองที่เป็นประเด็นทางเศรษฐกิจของ ประยูร จรรย์ยาวงค์ มีเพียง 5 ภาพ และของ ชัย ราชวัตร มีเพียง 14 ภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย